

14.4.2026

YVV/806/2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien EU-direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 45/2026 vp)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksestä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien EU-direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Yleiset huomiot esityksestä

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, että nyt ehdotetut lainmuutokset ovat välttämättömiä direktiiveillä asetettujen velvoitteiden täyttämiseksi. Vaikka muutokset ovat kannatettavia ja oikeasuuntaisia, valtuutettu katsoo, että ehdotukset ovat osin riittämättömiä.

Hyvityskanteen määräajan keskeytyminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että hyvityksen vaatimisen määräaika säädettäisiin keskeytäväksi yhdenvertaisuusvaltuutetun sovintomenettelyn ajaksi. Valtuutettu pitää ehdotettua kannatettavana. Kanneajan katkeaminen olisi omiaan turvaamaan syrjinnän uhrin tehokasta ja tosiasiallista oikeuksiin pääsyä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää yleisemmin ongelmallisena, että yhdenvertaisuuslain rekrytointisyrjintää koskevat kanneajat ovat puolta lyhyempiä, kuin muissa lain tarkoittamissa syrjintätapauksissa. Yhdenvertaisuuslain mukaisissa kanneajoissa ei tulisi olla eroja. Kanneaikojen tulee olla riittävän pitkiä tosiasiallisen oikeussuojan turvaamiseksi. Yhdenvertaisuuslain rekrytointisyrjintää koskeva kanneaika olisi säädettävä kahden vuoden pituiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa myös ehdotusta kanneajan katkeamisesta, kunnes yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan asiassa antama ratkaisu on lainvoimainen.

Tasa-arvovaltuutetun kuuleminen syrjintäasioiden käsittelyssä

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa ehdotettua säädöstä tasa-arvolakiin tasa- arvovaltuutetun kuulemisvelvollisuudeksi tuomioistuimille syrjintäasian käsittelyssä. On kuitenkin ongelmallista, että ehdotettu eroaisi yhdenvertaisuuslain 27 §:n mukaisesta yhdenvertaisuusvaltuutetun kuulemisvelvoitteesta siten, että ehdotuksen mukaisesti syyttäjällä ei olisi velvollisuutta kuulla tasa-arvovaltuutettua ennen syrjintärikoksen syyteharkinnan loppuunsaattamista, vaikka sukupuoli on syrjintärikoksen tunnusmerkistössä nimenomaisesti mainittu syrjintäperuste. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsookin, että tasa-arvovaltuutetun kuulemisvelvoite tulisi koskea myös syyttäjiä syrjintärikosten syyteharkinnassa sukupuolen ollessa syrjintäperusteena.

Lisäksi yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää yhdenvertaisuuslain 27 §:n kuulemisvelvollisuutta uudistettavan siten, että syyttäjälle olisi velvollisuus kuulla yhdenvertaisuusvaltuutettua rikoslain 11 luvun 10 §:n mukaisesta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan ja rikoslain 11 luvun 10 a§:n mukaisesta törkeästä tekemuodosta ennen kuin syyttäjä tekee päätöksen asiassa. Perusteluja, miksi lainsäädäntöä myös tältä osin olisi tärkeä muuttaa löytyy valtuutetun eduskunnalle juuri antamasta kertomuksesta K 2/2026 vp ([Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026](#))

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuus

Yhdenvertaisuusvaltuutetun sekä tasa-arvovaltuutetun itsenäisyyden ja riippumattomuuden vahvistaminen on keskeinen nyt implementoitavien direktiivien tavoite. Direktiivin mukaisesti avoimuudella valtuutetun nimittämismenettelyssä on tässä tärkeä rooli. Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittääkin, että nimittämismenettelyn avoimuutta tulisi vahvistaa siten, että eduskunnan ihmisoikeuskeskuksen valtuuskunnalta pyydettäisiin kärkihakijoista lausunto.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu näkee, että lautakunnan pääsihteerin nimittämisen siirto ministeriöstä valtioneuvostoon ei välttämättä tue lautakunnan itsenäistä ja riippumatonta asemaa, sillä nimityspäätöksen siirto valtioneuvostoon voisi politisoida virkanimityksen.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun työn järjestämiseen liittyvät asiat

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa luonnoksessa ehdotettuja delegointisäännöksiä yhdenvertaisuusvaltuutetusta annettuun lakiin ja tasa-arvovaltuutetusta annettuun lakiin.

Muut huomiot

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että yhdenvertaisuuslakia myös muilta osin täydennetään, jotta EU-direktiivien tavoitteet tehokkaasta syrjintään puuttumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä voitaisiin paremmin toteuttaa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu nostaa esille keskeisimpinä uudistustarpeina seuraavat asiat (kattavat perustelut esityksille löytyvät valtuutetun eduskuntakertomuksesta K 2/2026 vp, [Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2026](#))

- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle tulisi säätää toimivalta käsitellä yhdenvertaisuuslain noudattamista työelämässä.
- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle tulisi säätää mahdollisuus määrätä syrjinnästä hyvitys ja seuraamusmaksu. Myös hallinto-oikeuksille ja työtuomioistuimelle tulisi antaa oikeus määrätä hyvitys yhdenvertaisuuslain vastaisesta syrjinnästä, jotta syrjinnän uhrin ei tarvitsisi aloittaa uutta oikeusprosessia käräjäoikeudessa saadakseen syrjinnästä lain mukaisen hyvityksen.
- Syrjintää epäilevän henkilön tiedonsaantioikeutta työelämässä on parannettava. Työnantajalle tulee asettaa velvollisuus antaa pyynnöstä viipymättä kirjallinen selvitys henkilölle, joka epäilee tulleen syrjityksi työnhaussa tai työnantajan palveluksessa.
- Yhdenvertaisuuslain sanamuotoa on täsmennettävä niin, että myös saavutettavuuden ja esteettömyyden laiminlyönti mainitaan yhdenvertaisuuslaissa kiellettynä syrjintänä.
- Velvoite häirintään puuttumisen tulisi säätää nimenomaisesti myös viranomaisten, tavaroiden ja palveluiden tarjoajille sekä urheilujärjestöille ja seuroille.
- Varhaiskasvatuksen velvollisuus yhdenvertaisuussuunnitteluun on palautettava toimipaikka-kohtaiseksi.

- Vammaisten henkilöiden oikeutta yhdenvertaiseen asumiseen on selvennettävä lisäämällä asunto-osakeyhtiöt yhdenvertaisuuslain 15 §:ään mukauttamisvelvollisiksi toimijoiksi.

Yksikönpäällikkö, johtava erityisasiantuntija

Robin Harms